

Glosar ključnih izrazov, ki se uporabljajo v Destinaciji Evropa

Glosar pojasnjuje 16 ključnih izrazov, ki se uporabljajo v učnem pripomočku Destinacija Evropa.¹ Za izčrpnjše in s pravnega vidika natančnejše opredelitve glej glosarja [Glossary of the European Migration Network](#)² in [Key Migration Terms of the International Organization for Migration](#).³ Povezave pod izrazi vsebujejo predloge za dodatne vire v angleščini.

1. Prosilec za azil in begunec
2. Beg možganov
3. Centri za pridržanje
4. Diskriminacija
5. Evropski komisar za notranje zadeve
6. Nadomestilo državi gostiteljici
7. Integracija priseljencev
8. Nezakonite migracije
9. Javno mnenje o migracijah
10. Redne migracijske poti
11. Ureditev statusa/Amnestija
12. Programi preselitve
13. Vračanje
14. Schengensko območje
15. Tihotapljenje in trgovina z migranti
16. Agencija ZN za begunce (UNHCR)

1 Natisljiva različica in dodatne informacije o pripomočku so na voljo na <https://destinationeurope.uni.lu/>.

2 https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/european-migration-network-emn/emn-glossary_en
Glosar EMN, različica 6.0, je na voljo tudi kot mobilna aplikacija v angleščini, finščini, nemščini, grščini, italijanščini in latvijščini. Prenesete si ga lahko tukaj: [Android](#) ali [iOS](#).

3 <https://www.iom.int/key-migration-terms>

1. Prosilec za azil in begunec

Prosilci za azil so osebe, ki uradno zaprosijo za mednarodno zaščito v drugi državi, ker se bojijo, da je njihovo življenje v domovini ogroženo. Mednarodno pravo priznava naslednje razloge za priznanje statusa begunca: strah pred preganjanjem na podlagi etnične pripadnosti, vere, narodnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali političnega prepričanja. Vsakemu **prosilcu za azil** ne bo priznan status **beginca**, je pa bil vsakdo, ki mu je priznan status **beginca**, najprej **prosilca za azil**.

Celotna opredelitev pojma *beginec* v Konvenciji o statusu beguncev iz leta 1951 (Ženevska konvencija) in Protokolu o statusu beguncev iz leta 1967, str. 14–16:
<https://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>

Najnovejši podatki o prosilcih za azil in osebah s priznanim statusom begunca v EU:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

Globalni podatki o beguncih in prosilcih za azil Agencije ZN za begunce (UNHCR):
<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

2. Beg možganov

Stanje, ko država izgubi veliko zlasti kvalificiranih delavcev v določenem poklicu ali gospodarskem sektorju, ker se ti izselijo v drugo državo zaradi dela. Če na primer preveč medicinskih sester odide na delo v tujino, je to lahko težava za bolnišnice in bolnike v izvorni državi. Če pa se migranti vrnejo domov z novimi znanji in spretnostmi, lahko to pozitivno vpliva na izvorno državo. Izvorna država ima koristi tudi od denarja, ki ga te osebe pošiljajo svojim družinam (tako imenovana nakazila), in drugih oblik naložb.

Najnovejši podatki o nakazilih, ki jih migranti pošiljajo v izvorne države, zbrani v okviru Globalnega partnerstva znanja o migracijah in razvoju (pri Svetovni banki):
<https://www.knomad.org/data/remittances>

3. Centri za pridržanje

V EU so to specializirani centri, v katerih so nastanjene osebe iz držav nečlanice EU, ki bodo vrnjene v izvorne države. Migranti so v teh zaprtih centrih pridržani zlasti takrat, ko obstaja nevarnost, da bi se poskušali izogniti vrnitvi tako, da bi izginili ali kako drugače ovirali postopek vračanja. V skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic bi se moralo pridržanje v okviru migracij uporabljati le kot skrajni ukrep, kadar ni mogoča druga rešitev.

Najnovejši podatki o številu pridržanih migrantov v različnih državah, ki jih je zbrala neprofitna organizacija Global Detention Project:

<https://www.globaldetentionproject.org/regions-subregions/europe>

4. Diskriminacija

Stanje, ko je ena oseba obravnavana slabše kot druga v primerljivi situaciji zaradi etnične pripadnosti, narodnosti ali migracijskega statusa. Dokumentirano je, da se priseljenci in njihovi potomci srečujejo z diskriminacijo po vsej EU in na vseh področjih življenja, najpogosteje pri iskanju zaposlitve in stanovanja.

Rezultati raziskave o manjšinah in diskriminaciji v EU, ki jo je leta 2017 izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice:

<https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-main-results>

5. Evropski komisar za notranje zadeve

Član Evropske komisije, odgovoren za pripravo in izvajanje migracijske politike EU. Naloga komisarja EU za notranje zadeve za obdobje 2019–2024 je poiskati skupne točke med državami članicami EU in spodbuditi nov začetek na področju migracij in azila, ki bi države EU združil okrog skupnih vrednot in humanitarne odgovornosti.

Ylva Johansson je evropska komisarka za notranje zadeve za obdobje 2019–2024.

Več o njenih pristojnostih in nedavnih aktivnostih:

https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/johansson_en

6. Nadomestilo državi gostiteljici

Zamisli, da bi države zunaj EU, ki so pripravljene sprejeti nezakonite migrante in prosilce za azil, ki jih EU pošlje nazaj, lahko od EU prejele določeno obliko finančnega nadomestila ali bi bil njihovim državljanom omogočen lažji dostop do EU. To ni uradna politika EU, ki bi se sistematično uporabljala za upravljanje migracij, temveč se nekatere članice EU same pogajajo z izvornimi ali tranzitnimi državami, da bi okrepile nadzor svojih meja.

Več o različnih vidikih te prakse v Evropi in drugih delih sveta:

<https://www.chathamhouse.org/2020/10/what-externalization-and-why-it-threat-refugees>

7. Integracija priseljencev

Proces vzajemnega prilagajanja migrantov in družb, v katerih živijo. Migranti so vključeni v družbeno, gospodarsko, kulturno in politično življenje skupnosti sprejemnice, ki se zaradi njihove prisotnosti tudi spreminja. Vključevanje pomeni vrsto skupnih odgovornosti za migrante in skupnosti, v katerih se naselijo. Pri tem ne gre vedno za stalno prebivanje priseljencev. Ključni elementi integracije so dostop migrantov do različnih vrst pravic in storitev, kot sta izobraževanje in trg dela, ter priznavanje temeljnih vrednot, ki povezujejo migrante in skupnosti sprejemnice.

Za primerjalni pregled različnih razsežnosti integracije in integracijskih politik v EU in številnih drugih državah glej interaktivno spletno stran MIPEX: Migrant Integration Policy Index:
<https://www.mipex.eu>

8. Nezakonite migracije

Čezmejno gibanje oseb, ki poteka zunaj zakonov, ki urejajo vstop v tranzitno ali ciljno državo. Dejstvo, da nekateri ljudje migrirajo zunaj priznanih migracijskih poti, ne pomeni, da državam, skozi katere potujejo ali v katerih se naselijo, ni treba zaščititi njihovih pravic. Med ljudmi, ki uporabljajo nezakonite poti, so lahko tudi begunci, žrtve trgovine z ljudmi ali otroci brez spremstva. V skladu z mednarodnim pravom morajo države prosilcem za azil, ki bežijo pred preganjanjem, spopadi ali nasiljem nasploh, zagotoviti dostop do mednarodne zaščite. Poleg tega mednarodno pravo begunce varuje pred kaznovanjem zaradi nezakonitega vstopa ali bivanja, če so pripotovali iz kraja, kjer so bili ogroženi.

Za podatke o nezakonitih migracijah glej portal podatkov o migracijah Mednarodne organizacije za migracije (IOM):
<https://migrationdataportal.org/themes/irregular-migration>

9. Javno mnenje o migracijah

Odnos do priseljencev in priseljavanja izhaja iz posameznikovih vrednot in njegovega splošnega pogleda na svet. Čeprav javnost morda nima točnih informacij o številu in profilu migrantov, ki živijo v njihovi državi, lahko njihovo mnenje o migracijah oblikuje vladno politiko in celo vpliva na izide volitev. Javno mnenje o migracijah vpliva tudi na okolje, v katero se priseljenci vključujejo v skupnosti sprejemnici.

Številne države zbirajo podatke o javnem mnenju o migracijah, ti podatki pa so lahko koristen kazalnik, kako odprte ali zaprte so družbe sprejemnice do priseljavanja. Morda je presenetljivo, da nedavni podatki Eurobarometra kažejo, da v bogatejših državah EU približno polovica ljudi ni niti za migracije niti proti njim, ampak nekje vmes. Nasprotovanje

priseljivanju je običajno najmočnejše v državah z najmanj migranti, kjer ljudje nimajo osebnih izkušenj s priseljenci, imajo pa lahko močnejši občutek splošne negotovosti in slabši občutek nadzora nad lastnim ekonomskim ali družbenim položajem.

Pregled različnih raziskav javnega mnenja o priseljivanju je na voljo na portalu podatkov o migracijah Mednarodne organizacije za migracije (IOM):
<https://migrationdataportal.org/themes/public-opinion-migration>

Dve nedavni študiji na to temo, ki vključujeta podatke o državah EU:

- Delovni dokument Inštituta za čezmorski razvoj: Public attitudes towards immigration and immigrants, 2020:
<https://odi.org/en/publications/public-attitudes-towards-immigration-and-immigrants-what-people-think-why-and-how-to-influence-them/>
- **Študija Fundacije Friedricha Eberta:** Still divided but more open: Mapping European attitudes towards migration before and after the migration crisis, 2019:
<https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/still-divided-but-more-open-mapping-european-attitudes-towards-migration-before-and-after-the-migration-crisis>

10. Redne migracijske poti

Zakonite migracije potekajo v skladu z zakoni izvirne, tranzitne in ciljne države. V državah članicah EU obstajajo posebne sheme (poti), ki upravičenim osebam omogočajo, da zakonito migrirajo iz držav zunaj EU pod določenimi pogoji in včasih za določeno obdobje. Gre na primer za migracije zaradi dela, izobraževanja ali združitve družine. Druge poti so odziv na potrebe ljudi v ranljivih položajih, kot so begunci, ljudje, ki so prisiljeni zapustiti svojo državo zaradi naravnih nesreč ali škodljivih učinkov podnebnih sprememb in degradacije okolja. Primeri poti za migrante v ranljivih položajih vključujejo humanitarne vizume in programe humanitarnega sprejema, programe zasebnega sponzorstva, programe združevanja družin ali zdravstvene evakuacije, če jih naštejemo le nekaj. Pogosto se zahteva odprtje zakonitih migracijskih poti kot alternativa nezakonitim migracijam.

Več o zakonitih migracijah v EU v poročilu Službe Evropskega parlamenta za raziskave, 2019:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635559/EPRS_BRI\(2019\)635559_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/635559/EPRS_BRI(2019)635559_EN.pdf)

11. Ureditev statusa/amnestija

V EU je ureditev statusa postopek, s katerim lahko državljani tretjih držav, ki nezakonito prebivajo v EU, zaprosijo za status zakonitega prebivanja v državi gostiteljici. Če so možnosti za zakonite migracije iz držav zunaj EU omejene, obstaja pa veliko povpraševanje po migracijski delovni sili in lahko migranti najdejo pot v državo nezakonito, to običajno vodi do povečanja števila nezakonitih migrantov, ki živijo v tej državi. V izjemnih okoliščinah, kakršne je na primer povzročila pandemija covid-19, se lahko migranti, ki so prej imeli zakoniti status, znajdejo v negotovem položaju in morda izgubijo pravico do prebivanja v državi.

Za reševanje teh vprašanj se nekatere države odločijo, da bodo nezakonitim migrantom omogočile, da pod določenimi pogoji pridobijo zakoniti status, vendar **takšna** rešitev sproža številne polemike. Po eni strani je preusmeritev tujih delavcev iz neformalne v formalno zaposlitev dobra tako za delavce kot za družbo sprejemnico, po drugi strani pa bi jo lahko razumeli kot nagrajevanje nezakonitih migracij in kot nepravilno z vidika tistih migrantov, ki čakajo na prihod v EU po zakoniti poti.

Več o obravnavi nezakonitega zaposlovanja tujih delavcev v različnih državah najdete v publikaciji OECD Mednarodni migracijski izgledi za leto 2018, str. 176, 178 in 186: https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2018_migr_outlook-2018-en#page1

12. Programi preselitve

V EU so to prostovoljni programi, v okviru katerih države EU zagotavljajo mednarodno zaščito na svojem ozemlju beguncem in razseljenim osebam, ki jih je Agencija ZN za begunce (UNHCR) opredelila kot upravičene do preselitve. Na svetovni ravni je preselitev način zaščite beguncev, ki se ne morejo vključiti na lokalni ravni ali se vrniti v svojo državo. Vključuje izbiro in premestitev beguncev iz države, v kateri so zaprosili za zaščito, v tretjo državo, ki se je strinjala, da jih sprejme – kot begunce s statusom stalnega prebivališča. Ta status beguncem in njihovim ožjim družinskim članom zagotavlja zaščito in dostop do pravic, kakršne imajo državljani. Morali bi imeti tudi možnost, da sčasoma postanejo državljani države, v katero so bili preseljeni.

Več o preselitvi beguncev v EU v poročilu Evropskega parlamenta iz leta 2019: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)589859](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)589859)

Za globalne podatke o preselitvi Agencije ZN za begunce (UNHCR) glej: <https://www.unhcr.org/resettlement-data.html?query=resettlement>

13. Vračanje

Selitev migranta iz države gostiteljice nazaj v državo izvora, državljanstva ali običajnega prebivališča po daljšem obdobju bivanja v državi gostiteljici. Vračanje je lahko prostovoljno ali prisilno, s pomočjo ali spontano. Gre za izraz suverenosti države pri odločanju o tem, kdo vstopi in ostane na njenem ozemlju. Država lahko torej odstrani migrante, vendar njene pristojnosti na tem področju omejuje več načel mednarodnega prava, predvsem načelo nevračanja po Ženevski konvenciji. Načelo nevračanja je načelo, ki državam prepoveduje vrnitev osebe v državo, kjer bi bilo ogroženo njeno življenje ali svoboda. Mednarodno pravo določa tudi standarde za način izvajanja odstranitvev. Ohraniti morajo dostojanstvo posameznika, sila pa se sme uporabiti le izjemoma in samo v razumno potrebni meri. Nikoli ne smejo ogroziti življenja ali telesne celovitosti posameznika.

Najnovejši podatki EU-27 o izvrševanju zakonodaje o priseljevanju, vključno z vračanjem:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Enforcement_of_immigration_legislation_statistics#Returns_of_non-EU_citizens

Globalne podatke o vračanju s poudarkom na prostovoljnem vračanju najdete na portalu podatkov o migracijah Mednarodne organizacije za migracije (IOM):

<https://migrationdataportal.org/themes/return-migration>

14. Schengensko območje

Območje, ki trenutno obsega večino držav EU in nekatere države, ki niso članice EU (glej *zemljevid* v škatli *Destinacije Evropa*). V običajnih okoliščinah med državami, ki so del schengenskega območja, ni mejne kontrole. Državljeni EU in vsi, ki so zakonito v EU, vključno z državljani držav nečlanice EU, se lahko prosto gibljejo, ne da bi bili podvrženi mejni kontroli. Zakonik o schengenskih mejah državam članicam omogoča, da v primeru resne grožnje javnemu redu ali notranji varnosti začasno ponovno uvedejo nadzor na notranjih mejah. To naj bi bil skrajni ukrep, ki se uporablja v izjemnih razmerah in le za določeno obdobje.

Če želite izvedeti več o schengenskem območju, državah, ki jih zajema, in povezanih politikah, si oglejte posebno spletno mesto Evropske komisije:

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen_en

15. Tihotapljenje in trgovina z migranti

V mednarodnem pravu je **tihotapljenje** migrantov opredeljeno kot omogočanje nezakonitega vstopa osebe v državo, katere državljan ni ali v njej nima stalnega prebivališča. Tak vstop je organiziran v zameno za pridobitev finančne ali druge materialne koristi. **Tihotapljenje** je običajno sporazumno in poteka **čez** meje. Včasih se zamenjuje s **trgovino z ljudmi**. Med njima je veliko podobnosti, vendar v nasprotju s **tihotapljenjem** pri **trgovini z ljudmi** gre za hudo izkoriščanje. **Trgovina z ljudmi** lahko poteka tudi znotraj ozemlja države. V praksi je težko določiti mejo med njima. Do izkoriščanja in zlorabe migrantov lahko pride med tranzitom ali na cilju, tudi če so se migranti sprva strinjali. **Tihotapljenje** lahko vodi v **trgovino z ljudmi**. Oboje lahko potekata tudi na istih poteh. Pomembna razlika je v tem, da **trgovina z ljudmi** na splošno velja za kaznivo dejanje zoper posameznika, **tihotapljenje** pa je kaznivo dejanje zoper državo.

Več podrobnosti in podatkov o tihotapljenju je na portalu podatkov o migracijah Mednarodne organizacije za migracije (IOM):

<https://migrationdataportal.org/themes/smuggling-migrants>

Za ukrepe EU proti tihotapljenju, ki jih izvaja Europolov Evropski center boj proti tihotapljenju migrantov, glej:

<https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc#fndtn-tabs-0-bottom-1>

16. Agencija ZN za begunce (UNHCR)

Agencija Združenih narodov, ki nudi pomoč beguncem, razseljenim skupnostim in osebam brez državljanstva v 135 državah.

Več o organizaciji in njenih dejavnostih najdete na spletni strani UNHCR:

<https://www.unhcr.org/what-we-do.html>